

Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande SOU 2019:69

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 19 november 2015 att tillsätta en kommitté i form av en nationell delegation med uppdraget att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på nationell och regional nivå. Ett första delbetänkande, *En nationell strategi för validering (SOU 2017:18)*, överlämnades i mars 2017.

I delegationens uppdrag har ingått att lämna förslag som kan stärka valideringsarbetet inom utbildning och arbetsliv. I slutbetänkandet lämnar delegationen förslag och bedömningar för att ett sammanhållet, nationellt och permanent system för validering ska kunna införas så att fler personer ska kunna få sitt kunnande kartlagt, bedömt och erkänt.

Sammanfattning av förslagen i utredningen

- En ny, gemensam, definition av validering.
- En ny förordning med generella bestämmelser om validering.
- Ökad tydlighet om validering inom högskolan och yrkeshögskolan.
- En nationell strategi för kompetensförsörjning och livslångt lärande.
- Ett råd för validering under ledning av ansvarigt statsråd.
- Kompetensförsörjning ska vara en grunduppdrag för regionerna.
- Statsbidrag för vidareutveckling av branschvalidering.
- Ökad tillgång till validering i komvux genom en skyldighet för kommunerna att erbjuda elever validering och en ökad tydlighet om kartläggning, bedömning och dokumentation vid validering.

Synpunkter

Region Västerbottens synpunkter fokuserar på rollen som regionalt utvecklingsansvarig. Sammanfattningsvis stödjer vi det pågående arbetet med att öka tydligheten inom hela valideringsområdet och tydliggörande av ansvar. Vi vill dock lyfta fram problematiken med att arbeta med utveckling av validering utan starkt formellt mandat samt att det fortsatt finns för svag inriktning på genomförande av validering och ett fortsatt stort fokus på modellutveckling. Ett annat område som lyfts fram i utredningen och där vi vill se ytterligare fördjupningar är problematiken med anpassning av utbildning utifrån genomförda valideringar, det vill säga möjligheten för utbildningsväsendet att kunna hantera den fortsatta utbildningen för en individ utifrån genomförd validering.

6.5.1 En ny definition av validering

Förslag: Validering ska definieras som en strukturerad process som innehåller fördjupad kartläggning, bedömning och ett erkännande av kunnande som en person besitter oberoende av hur det förvärvats.

Region Västerbotten ställer sig bakom denna formulering och delar åsikten att det är av stor vikt med en tydlig definition.

7.5.1 En övergripande nationell strategi för kompetensförsörjning och livslångt lärande

Bedömning: En övergripande nationell strategi för kompetensförsörjning och livslångt lärande bör tas fram. Strategiarbetet bör drivas gemensamt av berörda departement med en bred medverkan från arbetslivets organisationer, skolhuvudmännen, regioner och andra berörda aktörer. Strategin bör beslutas i form av en överenskommelse mellan regeringen och arbetsmarknadens parter. Av strategin bör framgå hur arbetet med att genomföra strategin ska organiseras.

Region Västerbotten välkomnar förslaget men vill påminna om den fortsatta problematiken med många inblandade politikområden och departement. Det är också viktigt att en lokal strategi tar hänsyn till och harmoniserar med lokala tillväxtstrategier och RUS.

7.5.3. Kompetensförsörjning en grunduppgift i det regionala utvecklingsansvaret

Förslag: En grunduppgift i det regionala utvecklingsansvaret ska vara att fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet, där validering ingår som en viktig del. I uppgiften ska även ingå att följa upp, utvärdera och årligen redovisa till regeringen resultaten av det regionala kompetensförsörjningsarbetet samt en bedömning av regionens kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt. Uppgifterna ska regleras i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. Förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket ska ändras så att det tydligt framgår att myndigheten ska främja, stödja och samordna samt förmedla kunskap i frågor som rör regionalt kompetensförsörjningsarbete.

Bedömning: I den nationella strategin för regional tillväxt 2021–2027 bör det framgå att det regionala arbetet ska fortsätta med att bidra till att etablera respektive upprätthålla regionala strukturer för validering.

Region Västerbotten delar bedömningen att validering är en viktig del i det regionala kompetensförsörjningsarbetet men RV vill att det ytterligare tydliggörs i vilken roll, på vilket sätt och med vilka målsättningar arbetet ska ske. RV vill också att det tydliggörs att fokus måste riktas på fler genomförda valideringar och ej ytterligare modellutveckling.

7.5.4 Regioner ska kunna ansöka om medel för att etablera regionala strukturer för validering

Förslag: Regioner ska enskilt eller gemensamt kunna ansöka om medel från Tillväxtverket för att bidra till att utveckla och etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå. (20 mkr årligen 2021-2023)

Region Västerbotten tillstyrker inte detta förslag. Snarare borde basfinansieringen och den långsiktiga basfinansieringen till regionalt kompetensförsörjningsarbete stärkas så att regionerna utifrån sitt arbete och sina förutsättningar fick göra prioriteringar. Det vore olyckligt om det regionala kompetensförsörjningsarbetet återgick till att bli mer projektorienterat mot olika delområden.

8.1.1 Grundprincip –validering finansieras av den aktör som initierar insatsen

Den tidigare Valideringsdelegationen föreslog i sin slutrapport att den aktör som initierar en validering också ska finansiera den. Denna grundprincip har utvecklats till praxis.

Principen innebär följande:

- *Validering för arbets sökande vid Arbetsförmedlingen finansieras av myndigheten.*
- *Validering för studerande inom formell utbildning finansieras av huvudmännen inom komvux, utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan respektive högskola och universitet.*
- *Validering för anställda som omfattas av omställningsavtal finansieras i aktuella fall av berörd omställningsorganisation.*
- *Validering i samband med rekrytering och kompetensutveckling för anställda finansieras av arbetsgivaren, eftersom ansvaret för kompetensutveckling och vidareutbildning för anställda är arbetsgivarens ansvar.*

Region Västerbotten tillstyrker detta förslag men det bör ytterligare förtydligas ur validandens perspektiv för att göras begripligt för såväl personer som är aktuella för validering som berörda huvudmän/myndigheter (även viktigt för 8:2, Individens finansiering under en validering). I dagsläget är det ett faktum att personer som kan vara aktuella för validering faller mellan stolarna, både på grund av att det saknas tillgänglig information som riktar sig till validander men också för att huvudmän och myndigheter saknar tydliga riktlinjer och kunskap.

8.4.1. Utökade medel för kompetensförsörjning och livslångt lärande i nästa programperiod för socialfonden

Bedömning: I den kommande programperioden för europeiska socialfonden bör validering lyftas fram som ett verktyg såväl för kompetensförsörjning och livslångt lärande som för personer som står långt från arbetsmarknaden. Utökade medel bör avsättas för kompetensförsörjning och livslångt lärande där validering ingår som en avgörande beståndsdel. För projekt avseende validering bör medfinansieringen lösas med nationellt avsatta medel. En större andel av medlen för kompetensförsörjning och livslångt lärande i den kommande programperioden bör gå till nationella projekt.

Region Västerbotten är positiva till att validering lyfts fram i den kommande programperioden. Dock är det viktigt att fokus riktas på genomförande av validering och det är tveksamt om detta mål nås genom fler nationella projekt.

9.3.3 Kompetensutveckling för utförare inom respektive utbildningssektor

Bedömning: Myndigheten för yrkeshögskolan, Statens skolverk och Universitets- och högskolerådet bör överväga hur de kan tillhandahålla kompetensutvecklingsinsatser inriktade på validering inom den egna sektorns utbildningar.

Valideringsdelegationen gör bedömningen att Myndigheten för yrkeshögskolan och Statens skolverk bör överväga hur myndigheterna kan tillhandahålla kompetensutvecklingsinsatser för praktiskt genomförande av validering inom sina respektive verksamhetsområden.

Kompetensutvecklingsinsatserna bör vara anpassade till mottagarnas roller och kontext. De bör också organiseras så att de bidrar till att valideringsutförare kan förändra sitt agerande i praktiken och till eventuella organisatoriska förändringar på hemmaplan. Valideringsdelegationen lyfter också

fram att den låga kunskapen om validering i många fall är ett hinder för att utföra valideringar i större omfattning. Region Västerbotten vill trycka på att det är mycket viktigt att dessa utbildningsinsatser kommer till stånd skyndsamt och att detta ska vara ett skarpt uppdrag till myndigheterna och ej ett övervägande.

11.3.4 Rektor ska kunna ge betyget E efter validering utan prövning

Förslag: En elev som vid en validering har bedömts ha tillräckliga kunskaper i en kurs för att nå upp till minst kunskapskraven för betyget E ska av rektor kunna ges betyget E utan att eleven genomgår prövning. Motsvarande möjlighet ska också gälla elever som har betyg eller intyg från studier vid folkhögskola eller i utlandet. Föreskrift om detta ska införas i förordning (2011:1108) om vuxenutbildning. En ny bestämmelse ska därför införas i skollagen med ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om möjlighet för rektor att i vissa fall ge betyg utan prövning till en elev som inte följt undervisningen.

Region Västerbotten tillstyrker detta förslag i och med att det verkligen underlättar hanteringen av validering mot betyg.